

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknel minden egyes szóért, minden közles után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Szgyéb hirdetéseknel:

egész oldal ... kor. 22.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal 16.— | nyolczad oldal ... 4.—
díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

A katolikus iskola védelme.

Ez alatt a cím alatt a «Népnevelő» mult évi 52. számában megjelent vezércikk azokról az anyagi biztosítékokról, azoknak előteremtéséről szól, amelyek mellőzhetetlenül szükségesek arra, hogy a kath. népoktatási intézetek a törvényes követelményeknek megfelelhessenek, a fokozottabb és egyre jobban fokozódó kulturfeladatokat megoldhassák.

Anélkül, hogy az anyagi eszközök biztosítására irányuló tervről akár pro. akár kontra véleményt mondanék, azokról a szellemi és erkölcsi eszközökről kívánok szólni, amelyek a katolikus iskola védelme szempontjából mulhatatlannul szükségesek.

Hogy a katolikus iskolának legfőbb védelme az, ha valóban *katholikus*, azaz. ha katolikus szellem, keresztény világnézet uralkodik, keresztény élet van benne, ez csak természetes. Ebben a kívánalomban egészben és nagyban minden benne foglaltatik. Am ha egy kissé részletezzük a dolgot, rájövünk, hogy a kifogás alá nem eső katol-cizmus még nem nyújt teljes és tökéletes védelmet a katolikus iskolának. A kifogástalan szellemi és erkölcsi légkör födo'og, de nem minden; a katolikus iskolának *versenyképesség* is kell lennie bármely jellegű iskolával szemben. A közismereti tárgyakból legalább is annyit és oly jót kell nyújtania, amennyit és amilyen jót a nem katolikus iskolák nyújtanak.

A legkifogástalanabb szellem mellett is elhidegülés támadhat a katolikus iskola iránt, ha az a közismereti disciplinában nem ad annyi ismeretet, nem biztosít annyi általános műveltséget, mint a hasonló külső körülmények között élő nem katolikus iskola.

Ennek a versenyképességnek biztosítására nagyban befolyolnak ugyan a külső körülmények, kétségtelen valóság azonban az, hogy az igazi védelem, a vár belsejében történő védelem a *tanító* nagy kötelessége.

Ez a védelem mindenek felett nagy állhata-

tosságot kíván. A tanító *állja* meg a helyét a poszton, melyre őt a Gondviselés helyezte és igen komoly ok nélkül ne vándoroljon, ne cserélje a helyét.

A nevelés hatása annak folytonosságától függ. A tanító tehát minden erejével biztosítsa ezt a folytonosságot. Ma már, a midőn az 1907: XXVII. t.c. alapján a legkisebb köz-életben, vagy tanítás is épen úgy része van a tanítónak a fokozatos előhaladásban, mint akár melyik városban, nincs értelme a helyeserének. Két komoly ok van, mely a tanítót új állomás keresésére indíthatja: egyik a gyermeknevelés megkönnyítése, mely sokszor sarkalja a tanítót, hogy városba igyekezzen, a másik helyzetének tarthatatlansága az állomásán.

Ami az elsőt illeti, a tanító ne mozogjon, ha csak igen előnyösen nem mozoghat. Ha csak egy gyermek neveléséről van szó, azért még nem érdemes helyet cserélni, új életviszonyok közé szokni, a megélhetés szempontjából új nehézségekkel küzdeni. Tanácsosabb a gyermek részére kedvezményt biztosítani. Az élet ma már a legkisebb helyen is költséges. Egy kis pótlással városon is kitarthatja az ember a gyermeket azon a pénzen, a mibe otthon kerül.

Ami a helyzet tarthatatlanságát (összeütközések, véletlen kellemetlenségek, melyek az iskolára is vi-szhatnak) illeti, azt könnyebb megelőzni, mint a bajt megszüntetni. A megelőzés szempontjából bölcsen eszelekszik a tanító, ha állomásán akként igyekszik megállni a helyét, mintha egész életét azon a helyen kellene leélnie. *Alkalmazkodjék* minden erejével. Gondolja meg, hogy bárhol is gyarlóságokkal bővelkedő, tehát önmagához hasonló emberekkel lesz dolga.

Ha nem sikerült a bajt megelőzni, eszeleg, tőle nem függő okok miatt is, igyekezzék békét és egyetértést teremteni. Ha erre irányuló törekvését nem koronázza siker, nem az ő, hanem mások hibája miatt, akkor ragadja meg az alkalmat és működésének keressen új teret, mert semmi sem rontja annyira az iskolát, semmi

sem vesztélyeztetni annyira versenyképességét, mint a belső ellenesség a tanító és a helyi hatóság között.

A belső védelem szempontjából a lehető legjobb iskolai munkára kell törekedni. Diesterweg azt mondja, hogy a tanításhoz első sorban tudás, második sorban tudás és harmadsorban tudás az első feltek. Sokat kell tanulni, hogy a tanító a színvonalon maradjon és az anyagon uralkodjék. A biztos tudás nélkül jó értelmi nevelés nincs. A tanító önképzésében tehát nem lehet megállni, mert az élet nem ismer megállást sem az ismeretek terjedelmében, sem a módszeres eljárásban.

Nagy erőssége az iskolának az ügyszeretet, a buzgalom, mellyel a tanító nevelő-tanítói munkáját végzi. Nincs az életnek olyan vonatkozása a munkálkodásnak az a tére, melyen meg ne lássunk az ügybuzgóságot, mellyel a munkás kötelességet teljesíti. Legjobban meglat-szik azonban a tanító munkáján. S a tanítói buzgalomnak nagy lendítő ereje az a közbizalom és magabizalom, mely munkásságot a gyermekek révén az egész társadalom részéről kísér.

Maga az állhatatosság, mely a folytonosságot biztosítja, a lehető legjobb iskolai tevékenység, mely a bizalmat szüli, még nem teljesen eleendő az iskola védelmére. Példás magánélet kell az iskolán kívül, hűbesség, az iskolaihoz hasonló buzgalom az egyházi kötelességek teljesítésében és buzgó közremunkálás a nép anyagi és erkölcsi jobbületén munkáló társadalmi tevékenység mezején.

Ilyen magatartást tanúsítva, a tanító mindent megtesz, amit a kath. iskola védelme szempontjából tennie kell. S ez a belső védelem nagy dolog. Mert hiábavaló a keret, ha nincs benne megfelelő élet.

Győr.

Ember János.

A gyermekek fölvilágosítása.

(Folytatás.)

Mint már előbb is említettem, a munkának a szülői hazban kell kezdődnie. *Geöce Sarolta* mondja: «A modern nevelés ferdességei» c. cikkében: «Hajdan a gyermeket szigoruan fogták, edzettek, mértékletességre szorították, belcsofolták a vallásos erztést, az isteni felelmet s a szülői tisztelgetet, de az őszinteséget is. Így fejlődtek szilárd, puritán jellemek. S azért tapasztaljuk a mai tokoltesített nevelés mellett a jellem gyöngülését.

Ma? A gyermek ételben-italban dussal; idégzetet izgató eledelkkel, szeszcses italokkal rontják; rontják egyébbel is: ott vannak a gyermekbajok, az újságolvasás, a kései lefekvés, a színház, a vendégség. A mai gyermek többet élvezett, mint nagyapánk völegénykorukig. Azért nem tud az igazi gyermek örülni, csak a szenzációt keresi, azért unott, kedvetlen, koraérett. A *Molière* orvosa kétszáz évvel azelőtt mondta, hogy nincs már igazi gyermek. Mit mondana most?»

A szülőknek az ügghöz való megnyerésére szolgáljanak «a szülői estélyek» (Elternabend), amelyekben esetleg orvos is részt vehetne. Hál' Istennek, ma már nem szükölködünk olesó könyvekben sem, amelyeket ilyenkor beszerzésre ajánlhatunk.¹ Tarthatunk értekezést az olvasókörökben, amelyek számára nem ártana, ha a sok regény stb. körében ily népszerűen megirt könyv is helyet foglalna. (Népiratok, Szent-István-Társulat kiadása.)

De hát térjünk át a tulajdonképeni fölvilágosításra. Ki végezze ezt, a szülők-e, avagy az iskola? A már említett értekezleten *Meller Artúr* szerint mihelyt a gyermekek kérdeznak, az igazat meg kell mondani. *Balázs Dezső* szigorú korhatárt állít föl. *Deutsch Ernő* dr. az anyának nagyobb szerepet utal e munkából, mint az iskolának. *Balassa József* dr. tanár csak az anyát, *Stricherné Laura* csak az iskolát tartja alkalmasnak a fölvilágosításra. *Gold Simon* dr. visszautasítja az iskola bevonását olyan területre, amely szerinte csak az anyának lehet föntartva. *Salgó J. kab* dr. egyetlen tanár a maga tapasztalatából indul ki, amikor követeli, hogy a gyermekeknek minél előbb mondják meg az igazat, mielőtt fantáziáját bemoeskolják. *Pakler Blanka* az iskolát nem tartja elég jól szervezettnek arra, hogy a feladatot maga teljesítse. *Márkus Dezső* dr. a művészi érzék korai fölkeltését ajánlja.

Csatlakozom egyéni nézetemmel *Salgó* dr. véleményéhez, annál inkább, mert azt hiszem az oly családban, ahol igazán vallás-erkölesös nevelésben részesülnek a gyermekek, ahol sem «a franciásan idegen, sem pedig a kaszárnnyák nyelvén» nem élnek, ezt bátran megtehetjük. Azonban kívánom, hogy nem kevésbbe az iskola is kivegye részét e munkából, hogy ama szerencsétlen gyermekeket, akiknek családi nevelésükhöz szó fér, szintén megmentsük. S mivel magam is azt tartom, megnél előbb, annál jobb s mivel a fölvilágosításhoz illő komolyságot kívánok, azért a *vallásoktatás* körében tartom legcélszerűbbnek ezt elvégezni, annál inkább, mert itt sikerülni fog elsősorban a lélekre hatnunk és azután a testre, amint a bűnnel is a lélek mocskolódik be először, mielőtt még a testet szenny érné. Részletezés helyett csupán adalék gyanánt említem, hogy képezdész koromban *Döbrössy Alajos* igazgatónk egy alkalommal: «A bold. szüz *Mária szep-lötelen fogantatása*»-nak mintalecke alakjában való tárgyalását tüzte ki az önképzőkör pályatételül. Különben a vallástanítás körében nem egy alkalmas helyre akadunk. Am legyen ezenkívül szerepe a terményrajz tanításának, különösen az emberről való résznek, a higiénának, diétikának, továbbá az alkalmas játékoknak, melyek az álom-étküli alvást biztosítják s a szellemi munkából előállott izgalmakat esillapítják, esetleg a dolog profán tárgyalásának ezek köré-

¹ Többek között pl. a Farkas Zsigmond egri egyházm. pléb. által irt népies művet, amelyből a 25 példány felüli megrendelésnél 40 fillérbe kerül darabja.

ben, de a főszerep mindenesetre a vallásoktatásnak jut.

Hogy ezek után miként lehetne a darwinizmus az egyedül üdvözítő eszköz, nem tudom. A művészi érzék korai fejlesztéséhez a mai viszonyok között sok szó fér; bizonyára nem a meztelen emberi test szemlélete lehet az első fokozat, az ifjúágban a műérzék fejlesztésére.

Igazán kár lenne e kérdés fölött napirendre térni, annál inkább, mert olyanok előztek meg, akiknek nincsen sem keresztény érzésük, sem szilárd erkölcsi fölfogásuk. Ép ezért ajánlom, hogy e kérdést komoly tárgyalás céljává tegyünk s a határozatokat megfelelő módon alkalmazzuk.

Muesi.

Eberhardt János.

A fogalmazásról.

II.

A fogalmazás mivoltának meghatározásából láttuk, hogy ahhoz, hogy fogalmazhassunk, *gondolkoznunk* kell, hogy ezzel megalkossuk azt, amit kifejezni akarunk, a *gondolatot*. Feladatunk tehát a fogalmazás céljából is az, hogy a gyermeket gondolkozni megtanítsuk. A gondolkodás pedig a fogalmaknak logikus viszonyításából és az ezen viszonyításból alakuló ítéletek és következtetések megállapításából áll.

E szerint egész tanításunknak, már a fogalmazás szempontjából is, a gondolkodási erő és képesség fejlesztésére kell hatnia. Hogy a gondolkodást mi úton élesztjük, az más lapra tartozik, itt a fő az érzékszervek fejlesztése, a helyes *megfigyelés* és a gyermek egész lelki életének helyes, rendszeres vezetése. Hogy a tanulást új ismeretre a már meglévő ismeretei alapján vezessük és az újakat a régiekkel szoros összefüggésbe hozzuk. E végből ahol csak lehet, mellőzzük a *közlést* és ehelyett a *vá-
rezelést*, a kitéjtő módszert alkalmazzuk.

A fogalmazásnál az anyaggyűjtésen kívül fölülte fontos és szükséges az anyag *rendezése*. E célból tudnia kell a gyermeknek, hogy mi a lényeges, minek elmondásával vagy leírásával világosítja meg a tárgyat úgy, hogy azt az olvasó, vagy akihez beszélünk, teljesen megértse. Ezt a kívánalmat konkrét esetekben állítsuk a tanuló elé. Például: Gyermek, én tegnap az erdőben igen szép madarat láttam. Ha én azt akarom, hogy ti is tudjátok, milyen volt az a madár, mit kell akkor arról a madárról nektek elmondanom? Erre a gyerekek a legkülönbözőbb kérdéseket teszik fel. Ezekből kiemeljük a fontosakat, amelyek tárgyunk megismerésére okvetlenül szükségesek és utalunk azokra, amelyek arra kevésbé vagy éppen nem alkalmasak. Így az említett madárnál annak a nagysága lesz a legfontosabb, azután a színe és ehhez kapcsolódik a többi mellékkörülmény. Az írásnál irányítsuk figyelmünket a követendő logikai rendre. Szóval, fejleszténünk kell a *rendszeres* gondol-

kozást és a gondolatok értelmes, szabatos kifejezését.

Tehát a fogalmazáshoz az első és főkéllék: a helyes *gondolkodás* és *megfigyelés*.

Ami az érzelmek kifejezését illeti, erről is ugyanazt mondhatjuk, amit a gondolkodásnál mondtunk, hogy amint az értelmet fejlesztjük, úgy fejlesszük a gyermek érzelmeit is. Érzelmei legyenek őszinték, bensők, nem pedig meserkéltek, mert, amit őszintén érzünk, ami szívünk mélyén van, azt nem nehéz kifejezni. Azért hiába mondom a gyermeknek, ne bánts, ne kínozd az állatokat, ez csak a fülét éri, szívét nem indítja meg. *Érzelmére* nem hat, mert meglévő érzelmeivel közösségre nem lép. A gyermek elevenére kell tapintanunk, például: Becsípted már ujjadat az ajtóba? Fájt az neked? Sirtál? Miért sirtál? És ha te a macska lábát, vagy farkát az ajtóval oda csíped, nem fáj az neki? Nem sir-e a macska is? Mit gondolsz, hogyan fáj az neki? És a gyermek önkéntelenül hasonlaltat fog felelni. «A macskának az úgy fáj, mint nekem.» Így és ehhez hasonló eljárással tegyük bensővé az érzelmet, hozzuk kapcsolatba érzelmvilágával és akkor azt ki is fogja fejezni, mert az igaz érzés könnyen megtalálja nyilvánulásának útját és eszközét.

Ezek után térjünk át a fogalmazás második részére, a *gondolatok kifejezésére*. Megkülönböztetünk *szó* és *írásbeli* fogalmazást.

Szóbeli fogalmazás. A gondolat és érzelm értelmes kifejezése és közlése az ember kiváltsága. E nélkül a legértékesebb eszme is értelmetlen volna, mivel azt hasznosítani nem lehetne és beszéd nélkül az emberi érintkezés megszűnne. A beszédbeli ügyesség fokozására ennélfogva kiváló gondot fordítsunk, annál is inkább, mivel az iskolába lépő gyermek beszédképessége igen gyenge. Ha már most fölött elmékedünk, hogy a helyes beszédre mi úton vezetjük tanulóinkat, akkor tisztában kell lennünk azzal is, hogy a helyes, értelmes beszédhez mi kívántatik. Ehhez elsősorban a beszéd tudása és a beszéd alkotó részeinek a szavaknak oly bősége szükséges, hogy közléseinket akaratunknak megfelelően értelmesen és szépen végezhessük. A helyes beszédre a gyermeket tehát úgy tanítjuk meg, ha minél nagyobb szókinés birtokába juttatjuk és a szó és mondatviszonyításban gyakoroljuk. Beszédet sikeresen csakis beszéddel tanulhatunk, azért minél többet *beszél-
gessünk*. A fogalmazásnak ezen most szóban levő részében nem akarok a nyelvtani részre áttérni, de már e helyütt kénytelen vagyok megjegyezni, hogy a nyelvtan ismerete még korántsem az élő beszéd gyakorlati tudása. Tehát a helyes beszéd megtanulásának szempontjából nem grammatizálni, hanem *beszélgetni* szükséges. Ambár egész tanítási eljárásunk a beszélgetésen alapszik, mégis a beszéd- és értelmgyakorlatok szolgálják ezt leginkább, minthogy egyes tárgyaknál, mint például a számtannál, a beszél-

getés a tárgy természeténél fogva szűkebb térre szorul és a tárgy tanítáának speciális érdeke lép előtérbe. Szó sincs róla, ennél is gyakoroljuk a gyermek beszélő képességét, különösen a gyakorlati példánál, de nem oly szabadon, mint a beszéd- és értelemgyakorlatok közben. A közel múltidőben a beszéd- és értelemgyakorlatoknak ellenesei támadtak, mondván, hogy a népiskolai tanítás teljes egészének beszédgyakorlattal kell történnie és akkor mint külön tárgy fölösleges. De amint a fölhozott érvelésből nyilvánvalóvá lett, a támadásra a jogaimet nem is a beszéd- és értelemgyakorlat, hanem azok kezelésének módja nyújtotta. És ebben teljesen igazuk volt. Mert mondatoknak, olvasmányok egyes részleteinek, tárgy és állatlérásoknak, földrajzi meghatározásoknak stb. *beemlézése* lehet minden egyéb, csak beszéd- és értelemgyakorlat nem, hogy valóban azzá legyen, ahhoz beszélgetni, kérdezni, felelni és az értelmet és beszédet csakugyan gyakorolni kell, ezt pedig csak rendszeres, logikus beszélgetéssel érhetjük el. Megemlítem még, hogy a III. osztályban a *földrajz* tanítáának a beszéd- és értelemgyakorlatnak az első és második osztályban követett módszerét folytatassuk. Hogy a harmadik osztályban a földrajzi anyagot a beszéd- és értelemgyakorlat alakjában kell földolgoznunk, mutatja az is, hogy a földrajzi előismereteket ezen tárgy körében az előző osztályban nyújtjuk. Röviden: a beszéd- és értelemgyakorlatok legyenek tehát csakugyan azok, mert csakis akkor fogjuk velük a beszélő képességet fejleszteni. A helyes és szép beszédre való tanításról szólva, lehetetlen az olvasmányok tárgyalását nem említenem, mivel ez is a beszédben való gyakorlásnak egyik igen kinköző eszköze. Hány új szóra akadunk olvasás közben, mily gyakran fordul elő egy-egy rokonértelmű és alakú szó, melyet rögtön több alkalmas példában begyakorolunk, hogy azok a gyermek szokásait gyarapítsák. Úgy a beszéd- és értelemgyakorlatnál, mint az olvasmányok tárgyalásánál a tanulót ne korlátozzuk a kifejezésben, nyilatkozzék szabadon, a hibákat majd kijavítjuk, a helyesebb, szebb kifejezést majd megmondjuk és a helytelen helyreigazítjuk.

A helyes beszéd tanításának eredményére, mivel én elsősorban a *magyar* fogalmazásról szólok, természetesen nagy befolyással van a tanuló *anyanyelve*. De bármilyen legyen is a növendékek anyanyelve, az itt említetteket minden beszéd tanításánál figyelembe kell, hogy vegyük, ha maradandó sikert óhajtunk elérni.

A magyar beszéd tanításának módszerében a nem magyar anyanyelvű népiskolák falai között már nem tapogatódzunk a sötétben, mert ebben a beszédtanítás természetes tanítómesterét, az *anyát* utánozzuk a *direkt* módszerrel, csak hogy azután tegyünk is úgy, amint az anya és ne másképen, ne akarjunk tökéletesíteni azon, ami tökéletes, mert *természetes* és így nem hogy ja-

vítanól, azt, hanem rontunk rajta. Hogyan is tanítja az *anya* gyermekét beszélni? *Beszél* vele! A gyermek pedig majd ezt, majd azt a szót utánozza, amint a gyakoribb hallás zsenge emlékezetébe vési. Így járunk el mi is. *Beszélgessünk* a gyermekekkel, még pedig közvetlenül szemlélés alapján és ne *emlégtessünk* szavakat és mondatokat. A tanuló beszélgetésünkből megjegyyez magának valamit, ma ezt, holnap azt tartja meg és így épül föl lassan a beszéd egésze. A mindennapi hallással és gyakorlással pedig fokozatosan halad és tökéletesedik beszédbeli ügyessége.

Így haladva — az iskolázás kezdetétől fogva — a gondolatoknak és érzelmeknek szóbeli kifejezésében, mindig javítva és példát adva a tökéletes beszédre, okvetetlenül eljérjük azt, hogy a gyermek tisztán, helyesen és értelmesen megtanul beszélni. És ezzel már a *fogalmazás* legnagyobb nehézségét legyőztük, mivel a szó és írásbeli kifejezés között a viszony a lehető legszorosabb; mert hiszen a gyakorlati életben rendszeren csak azt írjuk le, amit szóval is el tudunk mondani, vagy a szóbeli kijelentést írásban megerősítjük. Lássuk azért ezek után az *írásbeli* fogalmazást.

Pozsony.

Mihalicska János.

(Folytatjuk.)

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Az 1907. évi XXVII. törvénycikk végrehajtása tárgyában Ficzak Gyula munkácsi gör. kath. püspök lelkes hazafias körrendeletet intézett egyházmegyéje papságához, melynek záradéka így szól: „Minden népoktatásnak tulajdonképeni célja az, hogy a társadalomnak erkölcsös, értelmes, törvénytisztelő és munkaszerető tagokat, a hazának pedig megbízható hazafiakat neveljen. E népoktatás vallásos jellegű iskoláink feladata az: 1. hogy az iskola a templom előcsarnoka legyen. Mire névze nem elégséges a hit- és erkölcsi igazságokat csak beemlégtetni a növendékekkel, de melyekben kell szántaniok: egész odaadással és a pedagógia szabályainak gondos alkalmazásával oda kell hatnunk, hogy a hit- és erkölcsi igazságok a tanulók lelkületét átjárják és szívükben mély gyökeret verjenek. E nélkül a népoktatás csak idomítással járulna; ellenben a vallás-erkölcsileg nevelt nép önmaga, családja és a társadalom iránti kötelemiről tisztább fogalmakkal bír és azok teljesítésénél több erkölcsi érzéket tanusít. Miért is az iskolazékek tisztelendő elnökeit atyai szeretettel utasítom, hogy a hittant és a bibliát hetenkint két órában személyesen tanítsák: 2. óhajtom és kívánom, hogy vallásos jellegű iskoláink megannyi jól gondozott melegágyai legyenek a hazafiasságnak: mert a magyarság eszméje egyházmegyénkben nemesak a politikai hatalmon nyugszik, hanem a szívekben gyökerezik. A magyar hazát az én híveim magyarok és rutének egyaránt történelmi alapon szeretik. És hogy e tényt még a rosszakarat se vonhassa kétségbe: elengedhetetlen kötelességünk odahatni, hogy népünk a magyar nyelvet is alaposan megtanulja.»

IRODALOM.

Kis Pajtás (szerkesztő Csöppike Csanika) 19-ik száma megjelent. Újévi számba megy e lapocska, mert most az előfizetések idején ugyancsak kitűnik gazdag, érdekes tartalmával. Az újévi számba ajánlja magát ez a kedves gyermeklap. Rajza, tartalma csak nemesbitőleg

bat a
január
4 kor
út 16
R.
dalmi
hatva
szám
Károly
a kis

A
szén
Szén
eszte
sulat

T

Tani
tanít
szá
gum
ben.
nyit
Sere
sága
tet
javí
inter
fizet
dalm
tekn
és a
több
A k
zolt
fogl
okta
ber

jele
a t
Bak
sziv
érve
adá
a b
moz
toit

tan
ven
64.
nek
rült
Szi
ten
A j
szé
Az
isk

tan
ven
64.
nek
rült
Szi
ten
A j
szé
Az
isk

ban
isk
ma
tud
ny
ne
az
zör
is.
ho
ber
dép

hat a gyermekkedélyre. Olcsó és jó. Előfizési ára januártól jun us végéig 3 kor. I. félév diszesen kötve 4 kor. 70 fillér. Cim. *Kis Pajtás Budapest, VII., Thököly-út 16.*

Religio. A kitünő tudományos, társadalmi és irodalmi katolikus folyóirat (szerkeszti dr. *Dudák János*) batvanhetedik évfolyamába lépett. Az új évfolyam első számába *Rusznik Miklós, Mihálovics Ede, Viszolaicsky Károly és Jabl nky Gábor* irtak értékes tanulmányokat a kisebb közleményeken kívül. Előfizetési ára évi 12 kor.

VEGYESEK.

A kath. iskola védelme. Dr. *Rainer Lajos* felszentelt püspök a Katolikus Iskolaegyesületnek 200, a Szent-László-Társulatnak 100 koronát, dr. *Klinda Ica* főfelosztási előadó prelátus-kanonok pedig a Szent-László-Társulatnak 200 koronát adományozott.

Tanítóképzőintézeti tanárok kongresszusa. A Tanítóképzőintézeti Tanárok Országos Egyesülete a tanítóképzőintézeti tanárok fizetésrendezése ügyében országos kongresszust tartott vasárnap a budai Pedagógiumban mintegy százötven tanár és tanárnő jelenlétében. Az előkészítőbizottság nevében dr. *Bálo József* nyitotta meg a kongresszust. A megnyitóbeszéd után *Serer János* előadó fejtegette a fizetésjavítás méltányosságát és szükségességét s határozati javaslatot terjesztett be, amelynek főbb pontjai a következők: A fizetésjavítás mértéke és ideje: Az 1893. évi IV. törvény cikk intenciói szerint a tanítóképzőintézeti tanári személyzet fizetése egyenlő legyen a bírói státusz tagjainak javadalmazásával. A fizetésben való emelkedés módzatai tekintetében a javaslat kívánja a szenioros rendszert és az automatikus előléptetést. A határozati javaslatához többen szövegezték hozzá s végül egyhangulag elfogadták. A kongresszus ezután megbízta az eddigi előkészítőbizottságot, hogy a nagygyűlés határozatait memorandumba foglalva küldőképpel nyújtsa át *Apponyi Albert* közigazgatási miniszternek. Ezután az elnök a nagygyűlést berekesztette.

Gyermekek ünnepe. A zajtai róm. kath. iskolának jelentős ünnepe volt karácsony estéjén, amennyiben a tanulók előadták *Szabó János*nak a «*Betlehem-i Bakter*» c. pásztorjátékát s annak hol vig, hol pedig szívet lelket gyönyörködtető komoly jeleneti remekül érvényesültek a kis játékosok jól begyárolt előadásában. A szülők és játékosok lelki örömen kívül a belépődíjakkal a jótékony célú szép összeggel előmozdították. A játékot *Gaál Lajos* kantortanító tanította be.

Halálozások. *Guzsvenitz Vilmos* esztergomi érseki tanítóképzőintézeti igazgatót gyász érte, édesanyja *Guzsvenitz Palmé* szül. *Stolecz Franciska*, f. hó 3-án, életének 64. évében rövid szenvedés és az utolsó kenet szentségének ajtatos fölvétele után az Úrban esendesen elszenderült. Fogadja az érdemes tanferfiú ö-zinte részvétünket. *Szilányi Ferenc* esztergomi prelátus-kanonokot minap temették Esztergomban igen nagy részvét mellett. A jölelkü főpapot az esztergomi előkelőség kísérte le a székesegyházi sirbaltba, ahol tetemeit nyugalomra tették. Az elhunyt főpap 120.000 koronát hagyott egyházi és iskolai célcokra. Az ő. v. f. n.

Magyar pásztorjáték egy horvátországi iskolában. Megirtuk, hogy a *Julian*-egyesület ó-jankováci elemi iskolájában *Moravecz Imre* igazgató-tanító őt fölvonásos magyar pásztorjátékot rendezett. Az előadás iránt, mint tudósítónk írja, oly nagy érdeklődés nyilvánult, hogy nyolcszor kellett megismételni s még így is voltak, akik nem juthattak hozzá, hogy a szük iskolában végignézzék az előadást. Az előadásokat ezer-ezerötszáz főnyi közönség nézte végig, köztük horvátok, németek és rutének is. De a pásztorjáték legnagyobb sikere abban állott, hogy a távolabb lakó magyarokat összehozta a községben s alig volt magyar család, amelynek magyar vendége ne lett volna a pásztorjátékok ideje alatt.

A román felírások eltávolítása. *Popea Miklós*, karánsebesi görög-keleti román püspök a következő rendeletet intézte egyházkerülete papságához: Tekintettel az 1901. évi XXVII. t.-cikk 17. szakaszára, mely kimondja, hogy az iskolai épületeken csak magyar felírások lehetnek, errendelem, hogy az iskolai épületekről a nem magyar felírások nyolc nap alatt eltávolíttassanak. Mellékelve küldöm a törvény szakaszának teljes szövegét.

Kitüntetett tanító. *Csicsmányi János* ujjalotai róm. kath. kántortanító kitünő tanítási eredményeért a «*Biharmegyei Népevelési Egyesület*» 100 kor. jutalmadíjban részesítette.

Szerkesztői üzenetek.

E. J. Beérkezett. Köszönet. Közölni fogjuk. — **Kiváncsi.** Igen, kérni kell. A kérvény a miniszterhez intézendő és az egyházi főhatósághoz az iskolaszéki elnök úr terjeszti föl. — **D. J.** Az iskolaszéki jegyzőség tisztelbeli állás. Az ügy érdeke kívánja, hogy a kath. tanító ezt a tisztel ügybuzgósággal betöltse. — **F. M.** Az uradalmi tanítók helyzetét az iskola jellege határozza meg. Ha az iskola kath. jellegű és nyilvános, akkor az egyházi főhatóság rendelkezése alatt áll és mint ilyen államsegélyt a rendes úton kérelmez. Bővebb választ levélben adtunk. — **W. E.** Beérkezett. Közölni fogjuk. **B. F. 1.** Legjobb lesz az eljárásra nézve utasítást kérni az egyházmegyei főtanfelügyelőségtől. **2.** A községi tanító nem tilthatja meg, hogy a kath. vallású tanulók az iskolán kívül a katolikusok köszöntését: «*Diszérlessék a Jézus Krisztus*» használják. Az ügyet jelenték föl felettes hatóságának. Levelet küldtünk. — **W. R.** A kath. iskola tanítótestülete maga választja meg az iskolaszékebe a testület képviselőjét. **2.** Az iskolaszéki jegyzőjét az iskolaszék a maga kebeléből szabadon választja. Rendszerint a tanítót éri ez a megtiszteltetés. — **M. Gy.** Beérkezett. F. használjuk. — **B. V.** Levélben feleltünk. **K. Gy.** Köszönet. — **B. M.** és **T. P.** Köszönet az értesítésért. — **H. I.** Sajnáljuk, de a hirdetés közzé nem tehetjük, hanem azt ajánljuk, hogy forduljon a tanítói segítőegyesületekhez és ezekhez hasonló célt szolgáló keresztény humanus intézményekhez. — **Töb- beknek.** Az államsegély a korpótlék és a fizetés kiegészítésére egyformán kérelmezhető. — **M. E.** Levélben feleltünk. — **E. M.** Örömmel teljesítettük a kívánságát. **B. M.** Az iskolatakarítás költségeit a fentartó fizeti, ha a díjlevél erről külön nem intézkedik.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

Kérem! Zavarok és késedelmek elkerülése végett, minden hirdetésre vonatkozó levelet a kiadóhivatal címére — nem szerkesztőség — kérünk küldeni.

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

Laksárujfalu (Pozsony m.) róm. kath. magyar-tótannyelvű tanítói állásra pályázat hirdetik. Fizetés: 80 kor., lakás: egy szoba, fűtési átalány 42 kor., melyből a tanterem is fűtendő. Kötelessége egy osztályt és az ismételőiskolát vezetni. Folyamodványok *január hó 19-ig* benyújtandók az iskolaszéki elnökségnél. 19 1-1

Győri püspöki megye.

Csapod (Sopron m., vasut, posta helyben) községben megüresedett egyik osztálytanítói állásra pályázat hir-

dettetik. Pályázhat róm. kath. okleveles nőtlen tanító. Az állás ideiglenesen töltetik be. Javadalma: egy butorozott szoba, kertiletmény és államségéllyel 1000 kor. Kötelessége egy osztályt vezetni, az ismétlősök oktatásában segíteni, a gyóregyházmegei róm. kath. népiskolák tanítóinak «Szolgálati Szabályzatát» követni. A pályázati határidő *február 24-ike*. Az állás azonnal elfoglalandó. *Iskolaszék.* 21 2-1

Pécsi egyházmegye.

A kisasszonyfai és magyarteleki egyesített róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik *január 20-ig*. Jövedelme föld és terményekből díjlevél szerint 1848 kor. 72½ fillér; tisztán tanítói 798 kor. 37 fillér, tisztán kántori: 1050 kor. 75½ fillér. Földek egy évre bérbeadva. Lakás és melléképületek. Díjlevél plébánián megtekinthető. Személyes megjelenés és próbamenetelés kívánatik. Csak tanítói és kántori oklevéllel bírók pályázhatnak. Költségek nem térítettek meg. Folyamodványhoz 45 fillér válaszbélyeg melléklendő. Kellőleg felszerelt kérvények *Kálmán* plébánoshoz Kisasszonyfa, posta Magyarmeeske (Baranya megye) küldendők. 17 1-1

Rozsnyói püspöki megye.

Derenkre róm. kath. kántortanító kerestetik. Fizetés pénz, föld, fa, termény, stb., 600 kor. érték. Két szobás lakás melléképületekkel, államségély az 1000 kor. kiegészítésig. Eselleges államségélyes korpótték. Az iskola államosítás alatt áll. Kérvények róm. kath. plébániahivatalhoz Jalbönca (Abauj-Torna m., u. p. Szádmás) küldendők. Határidő *február 9-én*. 15 1-1

Székesfehérvári egyházmegye.

Osztálytanítói állásra pályázat hirdetik a következő javadalmazással. Törzshizetés: 600 kor., 200 kor. kiegészítés a hitközségtől az államségély megszerzéséig; községi lakás: és évi 60 kor., fa és kertiletmény emén. A pályázók az ismétlős iskolában is tartoznak tanítani és a kántori teendőkben segíteni. Előnyben részesülnek, akik a kántori teendőket önállóan képesek végezni, miért is ezt folyamodványukban kiemelni sziveskedjenek, ezért kérem havi 20 kor. díjazásban részesülnek és a megszabott stólat élvezik. Ezen ideiglenes állapot angusztiusz tart. Folyamodványukat *Székesfehérvár* isk. elnökhöz Kisvágyra *január 15-ig* küldjék (posta helyben). Az állás azonnal elfoglalandó. 12 1-1

Szombathelyi egyházmegye.

A szentleleki (Vas m.) róm. kath. népiskolához június hó végéig helyettesítő vagy tanítónő kerestetik. Fizetés havi 66 kor. 66 fill. és egy butorozott szoba telj. fűtéssel. Kérvények *jan. 25-ig* az iskolaszéki elnökhöz küldendők. 13 1-1

Banya a főközség (Németújvár mellett) róm. kath. tanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelme: egy-szobás lakás, konyhája és gazdasági épületen kívül 7 mérő búza és 8 kor.; 14 mérő rozs és 6 kor. 40 fillér; 4 öl paha tűzifa házhoz szállítva a 18 kor.; minden iskolás (40-50) után 2 kor., az ismétlősök után 30 kor. Államségély 357 kor. A még hiányzó rész a községtől. A 200 koronaért folyamodtunk. Ha földet kíván pénz helyett, kap. Pályázhatnak okl. tanítók is. Tanítvány nemet magyar. Az épület nincs a legjobb karban. Választás *é. hó 25-én*. Az állás azonnal elfoglalandó. Folyamodványok Nemetszentgrótnál (Vas m.) *Patkó Ferenc* plébános nevére emzandók. 16 1-2

Léka plébániához tartozó hosszuszeghutai főközségben levő róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalmazása készpénzben: a hitközség pénztárából 206 kor., tandíj 120 kor., államségély 432 kor. Uj törvény értelmében körülbelül 200 kor. alapítványkiegészítés folyamatban. Kántori teendőért átlag 20 kor. Ingatlanokban: 2 és 400 nyegyszögöl szántóföld, rét

évi kataszteri értéke 16 kor. 72 fill. (tényleges évi haszonbérértéke 120 kor.) 12 méter tűzifa a házhoz szállítva, 60 kor. 16 méter tűzifa az iskola fűtésére ideiglenesen az uradalomtól. Lakás, 2 padlózott szoba, konyha, kamra, pince s kert. Kötelmei a díjlevél szerint. Csakis ferfitanítók pályázhatnak. Személyes megjelenés ohajtatik s előnyben részesül. Pályázók kellően felszerelt kérvényeket *február hó 5-ig* *Heisz Máttyás* lékai esperes-plébános, iskolaszéki elnökhöz küldjék. 20 1-1

Veszprémi egyházmegye.

Gálosfai róm. kath. iskolához osztálytanító szükséges. Fizetése: Hitközségtől 400 kor., kertiletmény 50 kor. Ehhez 600 kor. államségélyt kérünk. Egy szoba szükséges butorozattal. Kötelessége a díjlevél szerint. Tanítók is pályázhatnak. Az állás azonnal elfoglalandó. Kérvények *január 18-ig* beküldendők Bőszénfára, *Farkas György* plébánoshoz. 14 1-1

Vaszari plébániához tartozó takácsi-i kántortanítói állás üres. Javadalom: szatad lakás, készpénz és terményekben 813 kor. Személyes megjelenés nem kívánatik. *Iskolaszék.* Határidő *jan. 18.* 18 1-1

Kántortanítók! Tárkányi Zsaskovszky-féle Katolikus Egyházi Énektár, legújabb kiadás, és Zsaskovszky: Karénekes kézikönyve, mindkettő egész vászonkötésben, alig használt állapotban, *feleáron*, azaz 12 koronaért eladó. Cím a kiadóhivatalban. 22

Helyreigazítás. A «Népnevelő» január 5-iki számában a barsonyosi (Veszprém m.) kántortanítói pályázat a veszpréme egyházmegyei pályázatok között jelent meg. *Barsonyos* a pannonhalmi elkülönített főapátsági egyházterületbe tartozik.

Minden tanítónak nélkülözhetetlen

A tanítói állásról

szóló könyv, mely a tanító alkalmazására, mellettlőglakozására, feyelmezősi jogára, továbbá katonai, fizetési és nyugdíjügyeire vonatkozó összes törvényeket, rendeleteket és döntvényeket tartalmazza. — Kiadja a Gyóregyházmegyei Főtanfelügyő öség Megrendelhető 150 K-ért Egyházmegyei nyomda, Győr címen.

Ugyanott kapható **A róm. kath. népiskolák közigazgatása** 3 koronaért *székesfehérvár*

4 2-3

Államségély-kérvény és mellékletei.

Utmutató, kérvénymintákkal és mellékleti lapokkal 2 korona *székesfehérvár*

Tananyagbesztási nyomtatvány

az évi tantervet és a róm. kath. vagy barm. lvi k. Tanterv-1-1-pjan tantervek és osztályok vagy osztályok és a tárgyak szerint külön lapokon.

Részletes Tanterv-nyomtatvány

az együttes osztályok tananyagának u. vanazon lapon való felölg zására szolgáló fizetekben, a VI. vagy V. oszt. számára: K. IV. oszt. 150 K, III. oszt. 100 K, II. oszt. 100 K, I. oszt. 1 K előlges beköndese mellett megendeltető *székesfehérvár*

Gyerkes Mihály igazg.-tanítónál Székelyudvarhely.

712

Szőlőoltványok:

hiányok pótlására 2 éves dűs gyökérrel, zöldoltással készítve e-re 100 frt. Telepítésre gyökérrel zöldoltvány ezre 80 frt. Telepítésre sima zöldoltvány ezre 40 forint.

Fásoltványok:

Gyönyörű példányok, fajtisztán ez e 100 frt. Szépségihával, eredési biztosítással ezre 45 frt. Mind Riparia Portalisra oltva a követ ezó fajokban: **Fehér borfajok:** Olasz Rizling, fehér és piros Szőlőkamenka, Furmint, Sárteher Mézesfőher, Ezerjó, Erdei Haktör, Kövidi-ka, Mirkovicsi, Muskotályok, Hárslevelű, Sauvignon, Bannai Rizling. **Vörös borfajok:** Noy Burgundi, Oporto, Nemes Kadarka, Arama. **Csemegefajok:** Fehér és piros Chasselas, Passatutti, Tokaji Chasselas, Ezre év s, Muskotályok s b. Sima tip. Port. I. oszt. 10 frt, sima Rip. Port. II. oszt. 5 frt, gyökeres Rip. Port. I. oszt. 16 frt, gyökeres Rip. Port. II. oszt. 10 frt. gyökeres 2 éves gyökere 18 frt. **Hazai nemes vesszők** sima 10 K, gyökeres 30 K a fenti fajokból. Oltványaimért teljes felelősséget vállalok s ha a vevő azzal nem volna megelégedve, azt visszaveszem s pénzt visszaadom. Tavasszal átásra is elfogadok már most előjegyzést. Előlegül az ár megvételhez kérem beküldeni **Hegyi bor:** -iller, fehér 50 korona, vörös 60 korona.

SZÉKELY I. JÓZSEF

Gyöngyös, Szent-Urban-Templom.

698 5-21

Elismert csak elsőrangú műreemek a valódi

ZIMMERMANN-féle

HARMONIUMOK

házi, iskolai és templomi célokra.

Tanároknak részletfizetésre megegyezés szerint.

Magyon ajánlatos különlegességek:

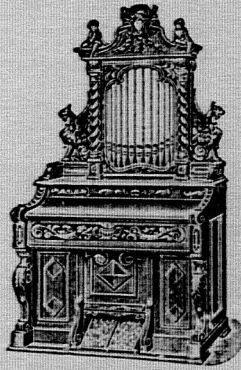
ZIMMERMANN-féle iskolaharmoniumok 170, 190 és 220 K.

Képvisele Ausztria-Magyarország részére:

HÖRL NÁNDOR POZSONY,

Ventur-utca 24.

Képes árjegyzék ingyen.

Ujdonság! 456 Ujdonság!

Pianino „Continental“

teljes zongorahanggal: elegáns elsőrendű

Salon-Pianinot 560 koronáért

Csak a fenti cégnél kapható. Prospektus ingyen.

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóbban szállít

PAJKR REZSÓ ÉS TSA

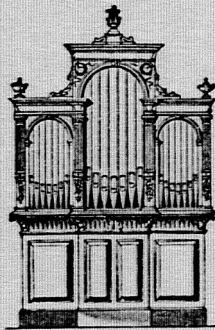
Budapest, X., Delej-utca 11/B (Tisztviselőtelep.)

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona méretekkel templomok, szeminariumok részére és mint gyakorló orgonák. Bermentes szállítás az utolsó vasúti állomáig. Tanároknak s lelkészeknek különös szakszolgálatot. Árjegyzék ingyen és bermentve. Részletfizetés engedélyezve. 796

CSEH ISTVÁN

orgona- és harmonium építőmester **Egerben.**

Ajánlkozom mindenemű templomi orgona- és harmonium-készítésére a legújabb légnymatú, (pneumatikus) cső-rendszer szerint, igen jutányos árak mellett.

Régi orgonaátalakításokat, javításokat, tisztításokat és hangolásokat olcsón vállalok el jót-

állás mellett.

Már megjelent!

Kedvezményes árak!

Karácsonyi duda-játék (Pastorale) C dur

ára 1 korona helyett 60 fillér.

Karácsonyi és újévi ajándékul

igen alkalmasak még a következő szép, hasznos és praktikus egyházi zeneművek:

Hazafias Mária dalok I. (2 kor.), **II. legújabb** (2 kor.), **Mária-dalok I.** (1 kor.), **II.** (1 kor.), **III.** (2 kor.), **IV.** (1 kor.), **V.** (2 kor.), **VI.** (1 kor.). — **Miatyánk Üdvözlégy** (1 kor.).

Magyar dalamos ünneji praeludumok az összes hangnemből (4 korona).

Megrendelhetők a fenti kedvezményes árakban (a pénz előzetes beküldése mellett) a szerző kollégáink címén: **Kontor Elek**, Budapest, VII., Ithökly-ut 42. sz., II. em., 6. ajtó. (Ugyanitt világi zeneművek is kaphatók.)

MOST JELENTEK MEG

KEDVES TÖRTÉNETEK.

Fiatal leányok számára.

— Irta: G. BÜTTNER JULIA. —

Ára
kötve
2.—
korona.

UJ VILÁG

Elbeszélés az ifjúság számára. Irta:
SZIKLAY JANOS.

Ára
kötve
2.40
korona.

Keresztény templom- építés az ó-korban.

A legújabb kutatások nyomán. — Tizenkilenc képpel.
Ára :: 3 korona. Irta Dr. RÉCSEY VIKTOR.

Oktató könyv-
veszke az
elemi iskolá-
sok részére.

A modern fizikai axio- mák válsága.

Irta: Dr. PÉCSI GUSZTÁV. Ára :: 1 korona.

A «Családi
Regénytár»
ötvenedik
kötete.

A JÁMBOR GYERMEK.

Irta: GRATZER PIUS.

Ára esinos kötésben —.70 fillér.

UJABB ELBESZÉLÉSEK.

Irta: ANDOR JÓZSEF.

Ára vászonkötésben 1.— korona.

Szent Erzsébet karácsonya.

Misztérium három képpel. Irta Tóth József. Ára 50 fill.

Kilenc keddi ájtatosság,

Páduai sz. Antal tiszteletére. Szent Antal híveinek ajánlja
Tóth József. Ára füzve 50 fillér.

Római katolikus szertartásán.

Polgári iskolák számára. Kiadta
TÓTH JÓZSEF hitoktató.

Ára füzve ... —.50 korona.

IFJUSÁGI KALAUZ.

Irta és a katolikus tanulóknak
ajánlja GRATZER PIUS.

Ára füzve ... —.50 korona.

**Megrendelhetők a Szent-István-Társulat könyv-
kereskedésében, Bpest, IV., Kecskeméti-utca 2.**